

07/2020

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Mikko Laaksonen

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen: trendit, tilannekuva, tulevaisuus

Tässä raportissa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden, hylkäysosuuden ja työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutoksia 2000-luvun aikana sekä luodaan katsaus tulevaan kehitykseen.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on 2000-luvulla selvästi laskenut. Hakemisalttiuden lasku koskee kuitenkin ainoastaan täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä, kun taas osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on selvästi noussut. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden lasku on erittäin voimakkaasti painottunut vanhimpiin ikäryhmiin.

Miehillä hakemisalttius on laskenut enemmän kuin naisilla kaikissa diagnoosiryhmissä. Eniten sukupuolierojen muutokseen on vaikuttanut se, että miehillä muihin somaattisiin sairauksiin kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvat hakemukset ovat vähentyneet voimakkaasti. Naisilla lasku on ollut vähäisintä mielenterveysongelmiin perustuvissa hakemuksissa. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakijakunta on siis selvästi naisistunut.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius on laskenut selvästi sellaisissa väestöryhmissä, joissa se oli alun alkaen korkeaa, kuten matalasti koulutetuilla, työntekijöihin kuuluvilla ja työttömällä. Kuitenkin hakemisalttiuden lasku on ollut voimakkainta pääkaupunkiseudulla, jossa hakemisalttius oli jo ennestäänkin alhaisinta. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvun epätasainen jakautuminen eri väestöryhmiin vaikuttaa selvästi niiden välisiin eroihin työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiudessa. Esimerkiksi alemman korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla osatyökyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden kasvu kompensoi täysien työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden laskun lähes kokonaan.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden lasku on ollut hieman voimakkaampaa kuin hakemisalttiuden väheneminen. Kaiken kaikkiaan työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden muutokset ovat hyvin samankaltaisia kuin hakemisalttiuden muutokset.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden nousu vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen kuitenkin jonkin verran. Vuosien 2007 ja 2016 välillä kolme neljäsosaa myönteiseen päätökseen johtaneiden hakemusten vähenemisestä johtui hakemusten vähenemisestä ja neljännes hylkäysosuuden noususta. Hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli suurempi yksityisellä sektorilla, alemmilla toimihenkilöillä ja työttömyyttä kokeneilla. Naisilla hylkäysosuuden nousun vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähenemiseen oli hieman suurempi kuin miehillä ja mielenterveyssyistä hieman suurempi kuin somaattisissa sairauksissa.

Viimeisten kahden vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus ovat kääntyneet nousuun. Muutokset ovat olleet suhteellisesti suurempia mielenterveysongelmien kuin somaattisten sairauksien kohdalla. Mielenterveysongelmiin perustuva työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden kasvu menee läpi kaikkien väestöryhmien. Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius mielenterveyssyistä oli naisilla korkeampi kuin 2000-luvun alun huippuvuosina. Muutokset ovat samansuuntaisia masennuksen ja muiden mielenterveysongelmien kohdalla. Somaattisiin sairauksiin perustuva hakemisalttiuden ja eläkealkavuuden nousu kohdistuu pääosin yli 60-vuotiaisiin.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkavuus lisääntyivät huomattavasti enemmän työttömyyttä kokeneilla kuin ei-työttömillä. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttiuden ja alkavuuden kasvuun vuosien 2018 ja 2019 aikana vaikutti osaltaan työttömyysturvan aktiivimalli. Ei-työttömillä työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden nousu johtui ainoastaan mielenterveyssyistä.

Viimeaikaisen kehityksen pohjalta voidaan mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrän ajatella lähitulevaisuudessa edelleen kasvavan, kun taas somaattisista syistä johtuvan eläkealkavuuden suuntaa on vaikea määrittää. Koska työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen yläikäraja on sidottu alimpaan vanhuuseläkeikään, vanhuuseläkeiän alarajan nosto lisää tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrää.

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#) > [Hae julkaisun nimellä]

ISBN 978-951-691-308-0 (PDF)
ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
> julkaisut